

DEGRADÁLT NÖVÉNYTÁRSULÁSOK VIZSGÁLATA A KUNPESZÉRI HOMOKPUSZTA GYEPEN A KISKUNSÁGI NEMZETI PARK TERÜLETÉN

EXAMINATION OF DEGRADED PLANT COMMUNITIES AT THE KUNPESZÉR SANDY GRASSLAND OF KISKUNSÁGI NATIONAL PARK

Vojnich Viktor József ^{1*}, Baglyas Ferenc, Pölös Endre

Kertészeti Tanszék, Környezettudományi Csoport, Kertészeti Főiskolai Kar, Kecskeméti Főiskola, Magyarország

Kulcsszavak:

Kunpeszér
gyomfelvételezés
növénytársulás
pusztagyep
invazív növényfajok

Keywords:

Kunpeszér
weed records
plant combinations
waste grass
invasive plant species

Cikktörténet:

Beérkezett 2015. október 10.
Átdolgozva 2015. október 31.
Elfogadva 2015. november 5.

Összefoglalás

Vizsgálatainkat Kunpeszéren, a Kiskunsági Nemzeti Park területén végeztük. A cönológiai felvételezések 2x2 méteres kvadrátokban történtek. Megállapítottuk a társulások faji összetételét és borítottságát. A vizsgálati területen zárt pusztagyep található, javarészt *Achilleo-Festucetum pseudovinae* (füves szikespuszta). Antropogén hatásokra (taposás, legeltetés) a pusztagyep növényflórája degradálódott. Felszaporodtak a gyomok: parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*); kanadai betyárkóró (*Conyza canadensis*); pipacs (*Papaver rhoeas*); fehér libatop (*Chenopodium album*); szőrös disznóparéj (*Amaranthus retroflexus*), illetve a szúrós növények: tövises iglice (*Ononis spinosa*), mezei iringó (*Eryngium campestre*).

Abstract

Our tests were carried out in Kunpeszér, the Kiskunság National Park. The coenological recordings were made in 2x2 meter quadrates. We found out species composition and coverage. In the test area mostly *Achilleo-Festucetum pseudovinae* (grass saline desert) grassland was located. The grassland vegetation flora was degraded by anthropogenic effects (trampling, grazing). The following weeds spread: ragweed (*Ambrosia artemisiifolia*); canadian horseweed (*Conyza canadensis*); poppy (*Papaver rhoeas*); white goosefoot (*Chenopodium album*); redroot pigweed (*Amaranthus retroflexus*) and prickly plants: spiny restharrow (*Ononis spinosa*), field thistle (*Eryngium campestre*).

1. Bevezetés

A Duna-Tisza köze sík felszíni homokterületeinek egykor a legelterjedtebb gyeptársulása a homoki sztyeppré volt [1]. A homoki sztyeppréteken a növényzet teljesen fedi a felszínt. Fajkészletükben igen sok a sztyeppré-specialista faj, a nyílt homoki gyepek és az üde rétek

* Vojnich Viktor József. Tel.: +36 76 517 722
E-mail cím: vojnich.viktor@kfk.kefo.hu

növényei, szinte teljesen hiányoznak. Az igen szárazságtűrő fajok mellett megjelennek a szélesebb levelű füvek pl. siska nádtippán (*Calamagrostis epigeios*), és a kétszikűek [2]. A sztyepprétek zárt társulásai felnyílhatnak, degradálódhatnak az inváziós növényfajok pl. parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*), kanadai betyárkóró (*Conyza canadensis*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*) felszaporodásával, valamint a túllegeltetés és taposás eredményeként. Ezen hatásokat vizsgáltuk a Kiskunsági Nemzeti Park Kunpeszér rétjein.

2. Módszer

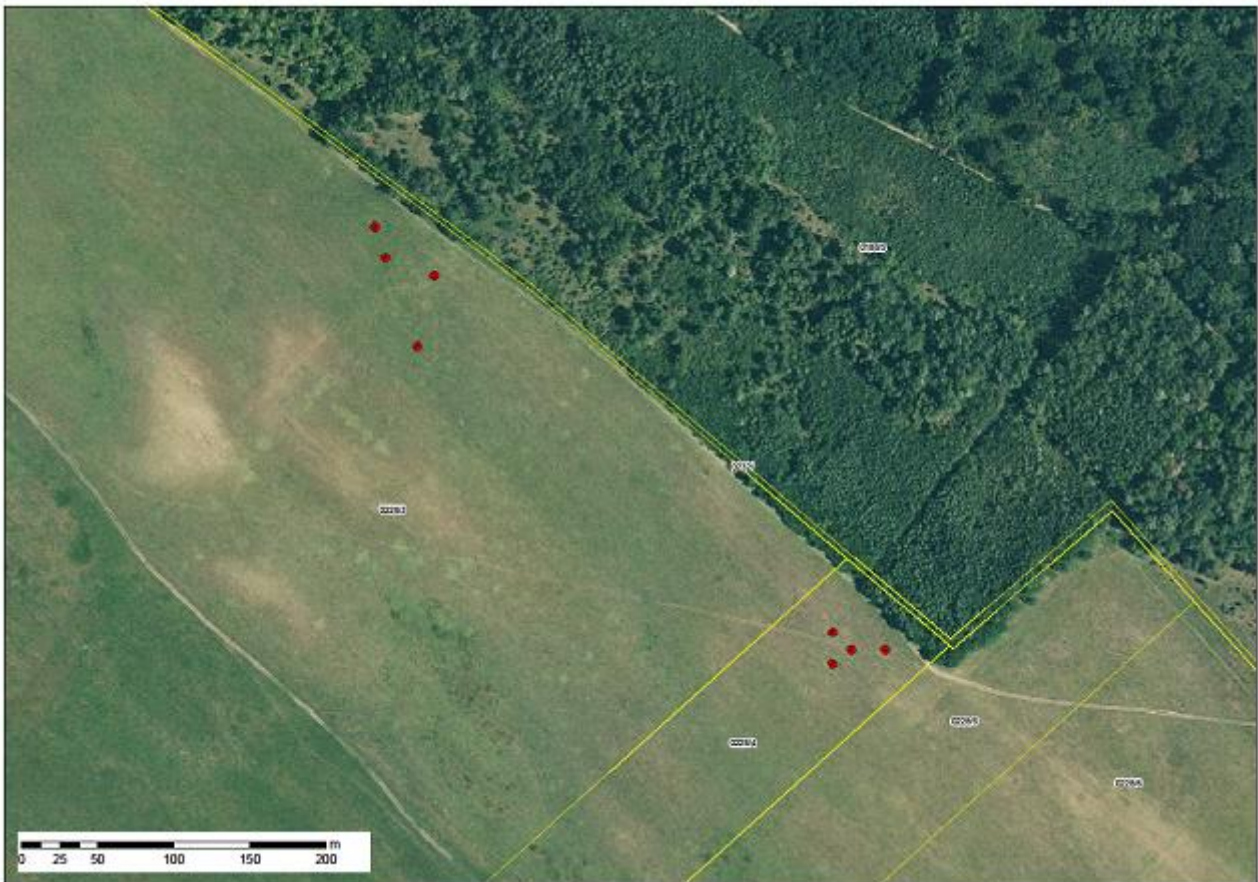
A vizsgálatok a Kiskunsági Nemzeti Park (KNP) kunpeszéri homokpuszta gypén végeztük a 0228/3 és 0228/4 helyrajzi számú területeken (1. ábra, 2. ábra, 3. ábra). A terepbotanikai bejárást és a cönológiai felvételezés időpontja 2015. június 9-n volt. A felvételezést 2x2 méteres kvadrát területen mértük fel, Braun – Blanquet féle módszert alkalmaztunk. A borítási értékek százalékban kerültek megállapításra [3,4]. A növényfajok meghatározásához két könyvet használtunk: 1, A magyarországi edényes flóra határozója [5]; 2, Iconographia [6].

1. ábra. Az első felvételezési terület (0228/3 hrsz.) pontjai.

2. ábra. A második felvételezési terület (0228/4 hrsz.) pontjai.

3. ábra. A gyomfelvételezési területek (0228/3 hrsz., 0228/4 hrsz.) pontjai.

3. Eredmények és következtetések

A cönológiai vizsgálatok értékeit a 1-8. táblázatok ismertetik. A táblázatban a növény tudományos neve, az abundancia-dominancia (A-D) értéke és a borítottság (%) aránya látható.

1. Táblázat. Első felvételezési hely a 0228/3 hrsz. területen (2015)

Növényfajok	A-D érték	Borítottság (%)
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	3-4	50
<i>Festuca pseudovina</i>	2	10
<i>Poa pratensis</i>	1-2	5
<i>Achillea ochroleuca</i>	1-2	5
<i>Plantago lanceolata</i>	2	10
<i>Papaver rhoeas</i>	2	10
<i>Carduus nutans</i>	1-2	5
<i>Galium verum</i>	+	0,5
<i>Ononis spinosa</i>	+	0,5
<i>Setaria verticillata</i>	+	0,5
<i>Daucus carota</i>	+	0,5

2. Táblázat. Második felvételezési hely a 0228/3 hrsz. területen (2015)

Növényfajok	A-D érték	Borítottság (%)
<i>Achillea ochroleuca</i>	3	40
<i>Trifolium repens</i>	2-3	30
<i>Plantago lanceolata</i>	1-2	5
<i>Festuca pseudovina</i>	2	10
<i>Festuca pratensis</i>	1-2	5
<i>Medicago lupulina</i>	+	0,5
<i>Trifolium pratense</i>	+	0,5

3. Táblázat. Harmadik felvételezési hely a 0228/3 hrsz. területen (2015)

Növényfajok	A-D érték	Borítottság (%)
<i>Achillea ochroleuca</i>	3	40
<i>Festuca pseudovina</i>	2-3	20
<i>Festuca pratensis</i>	2	10
<i>Poa pratensis</i>	2	10
<i>Plantago lanceolata</i>	2	10
<i>Galium verum</i>	1	3
<i>Ononis spinosa</i>	1	3
<i>Convolvulus arvensis</i>	+	0,5
<i>Rhinanthus angustifolius</i>	+	0,5
<i>Hypericum perforatum</i>	+	0,5
<i>Medicago lupulina</i>	+	0,5
<i>Holoschoenus romanus</i>	+	0,5

4. Táblázat. Negyedik felvételezési hely a 0228/3 hrsz. területen (2015)

Növényfajok	A-D érték	Borítottság (%)
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	2-3	30
<i>Bromus arvensis</i>	2-3	20
<i>Festuca rubra</i>	2	10
<i>Poa pratensis</i>	2	10
<i>Lolium perenne</i>	1	3
<i>Carduus nutans</i>	1	3
<i>Chenopodium album</i>	1	3
<i>Papaver rhoeas</i>	1	3
<i>Galium verum</i>	+	0,5

5. Táblázat. Első felvételezési hely a 0228/4 hrsz. területen (2015)

Növényfajok	A-D érték	Borítottság (%)
<i>Festuca pseudovina</i>	3	30
<i>Festuca pratensis</i>	3	30
<i>Ononis spinosa</i>	2	20
<i>Eryngium campestre</i>	2	10
<i>Artemisa maritima</i>	1	3
<i>Vicia lathyroides</i>	1-2	5
<i>Diplotaxis tenuifolia</i>	+	0,5
<i>Galium verum</i>	+	0,5
<i>Medicago lupulina</i>	+	0,5
<i>Anthemis ruthenica</i>	+	0,5

6. Táblázat. Második felvételezési hely a 0228/4 hrsz. területen (2015)

Növényfajok	A-D érték	Borítottság (%)
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	3-4	50
<i>Festuca pseudovina</i>	1-2	5
<i>Festuca pratensis</i>	1-2	5
<i>Ononis spinosa</i>	2	10
<i>Convolvulus arvensis</i>	1-2	5
<i>Papaver rhoeas</i>	1	3
<i>Medicago lupulina</i>	1-2	5
<i>Conyza canadensis</i>	+	0,5
<i>Consolida regalis</i>	+	0,5
<i>Achillea ochroleuca</i>	+	0,5

7. Táblázat. Harmadik felvételezési hely a 0228/4 hrsz. területen (2015)

Növényfajok	A-D érték	Borítottság (%)
<i>Calamagrostis epigeios</i>	3-4	50
<i>Alopecurus pratensis</i>	2	10
<i>Poa pratensis</i>	1-2	5
<i>Stipa capillata</i>	1	3
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	2	20
<i>Papaver rhoeas</i>	2	10
<i>Conyza canadensis</i>	+	0,5
<i>Eryngium campestre</i>	+	0,5

8. Táblázat. Negyedik felvételezési hely a 0228/4 hrsz. területen (2015)

Növényfajok	A-D érték	Borítottság (%)
<i>Ononis spinosa</i>	4-5	70
<i>Eryngium campestre</i>	2	10
<i>Festuca pseudovina</i>	2	10
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	1-2	5
<i>Convolvulus arvensis</i>	+	0,5
<i>Papaver rhoeas</i>	+	0,5
<i>Medicago lupulina</i>	+	0,5
<i>Scabiosa ochroleuca</i>	+	0,5

A túllegetetés miatt a Kunpeszér külterületi zárt pusztagyep elgyomosodott. A gyomnövények közül a pipacs, az apró szulák, a kanadai betyárkóró és a parlagfű jelentős térnyeréssel bír. Az invazív parlagfű tömeges felszaporodása figyelhető meg. A társulások degradálódtak, felnyíltak.

A tisztító kaszálás eredményeként a gyomok és a szúrós növények visszaszorultak. A fűfajok borítása nőtt és az egyik vizsgált területünkön újra kialakult egy tipikus *Achilleo-Festucetum pseudovinae* (füves szikespuszta) zárt pusztagyep.

Javasoljuk a tisztító kaszálások kiterjesztését és gyakoriságának növekedését mindaddig, míg a társulás idegen növényfajok visszaszorulnak.

Köszönetnyilvánítás

A szerzők köszönetet mondanak a Kiskunsági Nemzeti Park munkatársainak: Aradi Eszter botanikai referensnek, dr. Vadász Csaba Kunpeszér területi őrnek, Kőhalmi Fruzsina és Bartuc Tamás térinformatikai felmérések segítségével.

Irodalomjegyzék

- [1] Turcsányi, G.: Mezőgazdasági növénytan. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest 1995
- [2] Vidéki, R.: A Homokhátság növényzete. In: A Kiskunsági Nemzeti Park negyven éve/Szerk. Iványosi Szabó András, KNP Igazgatóság. 2015
- [3] Borhidi, A.: A Magyar Flóra Szociális Magatartás Típusai, Természetességi és Relatív Ökológiai Értékszámai. Social Behaviour Types of the Hungarian Flora, its naturalness and relative ecological indicator values. Janus Pannonius Tud. Egy. Kiadványai, Pécs. 95. pp. 1993
- [4] Horváth, F. - Dobolyi, Z.K. - Morschhauser, T. - Lőkös, L. - Karas, L. - Szerdahelyi, T.: FLÓRA adatbázis 1.2 Taxonlista és attribútum állomány. – MTA ÖBKI és MTM Növénytár, Vácrátót – Budapest. 1995
- [5] Simon, T.: A magyarországi edényes flóra határozója. Harasztok-virágos növények. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1992
- [6] Jávorka, S. - Csapody, V.: Iconography of the flora the south-eastern part of central Europe. Akadémia Kiadó, Budapest. 1975